

הנחיות להוראת המצגת "בחנו את עצמכם" –

עד כמה אתם 'ירוקים' ו'סביבתיים'?"

רקע:

הבעיה הסביבתית, בארץ ובעולם, נוגעת לכל אחד מאתנו, אך העיסוק באיכות הסביבה הוא עקר, אם בסופו של דבר הידע אינו מתורגם למעשים ולשינוי הרגלים בחיי היום יום. המצגת עוסקת בהרגלים סביבתיים של ילדים ובני נוער, בחיי היום יום. הרגלים שכדאי ושצריך לשנות, כדי שכולנו נחיה בסביבה נקייה ובטוחה יותר.

המצגת בנויה כשאלון "בחנו את עצמכם" המוכר והידוע, והיא תשקף את ההרגלים הסביבתיים של התלמיד ושל הכיתה כולה.

קהל היעד:

כיתות ד-ב, בהתאמת הרמה לגילם של התלמידים.

מטרות:

1. התלמידים יבחנו את ההרגלים הסביבתיים שלהם ויעמדו על הנזק שהרגלים שונים גורמים לסביבה ולאדם.
2. התלמידים ייחשפו לנושאים סביבתיים שונים, לנזקים סביבתיים ולדרכים לצמצומם.

בסופו של דבר אנחנו רוצים שהתלמידים יאמצו הרגלים "ירוקים" יותר – ימחזרו יותר, יקנו פחות, ייסעו פחות ברכב פרטי וכדומה. המצגת מגבירה את המודעות לנזקים שחיי היום יום גורמים ולדרכים לצמצם את הנזקים האלה.

משך הפעילות:

שיעור אחד.

מהלך הפעילות:

שקפים 1-2 – פתיחה והצגת הנושא

בשקפים אלה נציג לתלמידים את המבנה של המצגת ושל השיעור. נסביר להם שלכל שאלה שתופיע ישנן שלוש תשובות, שעליהם להיות כנים ולבחור את התשובה שמייצגת את ההתנהגות שלהם. חשוב

לפניכם שאלון "בחנו את עצמכם". רשמו במחברת את מספרי התשובות. בסוף השאלון תתבקשו לסכם את המספרים. בהצלחה!

הבא

להמשך לחצו "הבא"

הקודם

שירשמו את מספרי התשובות במחברת, כדי שבסיום יוכלו לסכם את המספרים, לקבל את התוצאה שלהם ולדעת עד כמה הם "ירוקים" ו"סביבתיים". אפשר בשלב הזה, לפני שהם רואים את השאלות, לשאול אותם - כמה סביבתיים אתם חושבים שאתם מ-1-10? מי חושב שהוא ירוק וסביבתי מאוד? מי חושב שההתנהגות שלו מזיקה לסביבה? אילו פעולות הייתם יכולים לעשות כדי להיות סביבתיים יותר? אפשר לתת לכמה תלמידים להסביר.

שקפים 3-15 – שאלון "בחנו את עצמכם"

כל שקף טומן בחובו שאלה אחת, שלוש תשובות לבחירה וכן כפתורי "עצה לדרך" ו-"הידעתם".

אפשר לבקש כל פעם מתלמיד/ה אחר/ת להקריא את השאלה ואת התשובות. התלמידים יכתבו במחברת את מספר התשובה שמתארת בדרך הטובה ביותר את ההתנהגות שלהם. בעיקרון, אחרי שכל תלמיד בחר את תשובתו, אפשר לעבור מיד לשקף הבא (כלומר, לשאלה הבאה), אך מומלץ להתעכב על כל שקף משקפי השאלות ולעשות את הדברים הבאים או

את חלקם:

- לתת לשני תלמידים שבחרו תשובות שונות לספר בקצרה על התשובה שלהם. למה נהגו כך, האם היו מוכנים לנהוג אחרת וכיצד.
- להעלות כמה שאלות קצרות לדיון (ראו הצעות לכל שקף בהמשך).
- לקבל טיפים (כפתור "עצה לדרך") ולהעשיר את הידע בנושא השאלה (כפתור "הידעתם", וכן ידע אישי נוסף של המורה, שחלקו מפורט בהמשך). כך עוברים על כל שלושה עשר השקפים של השאלות.

שקף 16 – תוצאות השאלון וניתוח התוצאות –

עבור כל תלמיד וכן עבור הכיתה כולה. מבקשים מכל תלמיד לסכם את מספר הנקודות שצבר (ושרשם במחברת) במענה לכל השאלות.

האם אתם סוגרים את המים כשאתם מסתבנים במקלחת וכשאתם מצחחים שיניים?

1. לא. למה לעשות את זה?

2. לפעמים. אם אני שם לב או זוכרת.

3. תמיד סוגרת. חייבים לחסוך במים.

עצה לדרך

הידעתם?

הקודם

להמשך לחצו "הבא"

כותבים את מספר התלמידים בכל קבוצת ניקוד (14-20, 21-34, 35 ומעלה).
 לוחצים על חלונית המשוב שמופיעה מעל התשובה ומקבלים את ההסבר שעומד מאחורי
 הניקוד.
 מסכמים את השיעור כולו ומדגישים שאנו אחראים קודם כול לעצמנו ולהתנהגות שלנו, ורק
 אחר כך אפשר לשכנע גם אחרים לאמץ התנהגות "סביבתית" ו-"ירוקה".

אז עד כמה אתם "ירוקים" ו-"סביבתיים"?

X

אורח החיים שלכם הרסני לסביבה. אתם מתנהלים כאילו אין מחיר למעשיכם, אך עליכם לדעת שיש להם מחיר גבוה: פגיעה קשה בסביבה. אורח חיים גורם לזיהום האוויר, לזיהום המים ולצריכה מוגברת של מוצרים - צריכה הגורמת נזק רב לסביבה. אילו כל תושביו של כדור הארץ היו צורכים חשמל, מים ומוצרים שונים כמוכם, היינו זקוקים לעוד ארבעה וחצי כדורי ארץ! לטובת כדור הארץ ולטובתכם, עליכם לשנות מיד את ההתנהגות הסביבתית שלכם!

← 0 0 0

35 נקודות או יותר. 34-21 נקודות. 20-14 נקודות.

X

יש לכם יותר מדי הרגלים המזיקים לסביבה. אולי אתם אינכם מודעים לכך, אולי לפעמים אין לכם ברירה, אבל אורח החיים שלכם פוגע בסביבה, ובסופו של דבר זה יחזור אליכם ויפגע בכם. עליכם לבחון את פעולות היום-יום שלכם ולראות היכן אתם יכולים לחסוך בחשמל ובמים, מה אתם יכולים למחזר ובאילו מוצרים אתם יכולים להשתמש פעמים נוספות.

← 0 0 0

35 נקודות או יותר. 34-21 נקודות. 20-14 נקודות.

X

אתם בעלי מודעות סביבתית מפותחת. אתם מקפידים להתנהל בחייכם תוך פגיעה מועטה בלבד בסביבה. כל הכבוד! אילו כולם היו מתנהגים כמוכם, היינו סובלים מבעיות סביבתיות קטנות ומעטות בלבד.

← 0 0 0

35 נקודות או יותר. 34-21 נקודות. 20-14 נקודות.

נביא דגשים לכל אחת משאלות הסקר

דרכים למיצוי כל שאלה – אחרי שהתלמידים בחרו תשובה מומלץ להקדיש 2-4 דקות לדיונים קצרים ולהעשרת מידע. נביא הצעות לכל שקף.

שקף 3

למה חשוב לחסוך במים? (אנו חיים במדינה ענייה במים, לשאיבה רבה מדי של מי תהום יש השלכות שליליות, שאיבה והזרמה של מים עולה כסף וצורכת אנרגיה, טיפול בביוב שהמים האלה זורמים אליו עולה כסף וצורך אנרגיה וכו'. אגב, רבים חושבים שמתקני התפלת המים פותרים את בעיית המים של ישראל, אך צריך לזכור שהתפלת מים היא יקרה, צורכת אנרגיה רבה ומזהמת).

למה, אף על פי שזה חשוב, הרבה אנשים לא

סוגרים את המים כשהם מסתבנים או מצחצחים שיניים? האם הם לא מודעים לבעיה, או שהם מודעים ומזלזלים בכוונה?

לגבי הטיפ (כפתור עצה לדרך) – מי מתנדב לעשות ניסוי, לבצע את מה שמוצע בטיפ במשך שבוע ולדווח על התוצאות?

להרחבה ראו כאן – [טיפים לחיסכון במים](#)

האם אתם סוגרים את המים כשאתם מסתבנים במקלחת וכשאתם מצחצחים שיניים?

1. לא. למה לעשות את זה?

2. לפעמים. אם אני שם/ה לב או זוכר/ת.

3. תמיד סוגר/ת. חייבים לחסוך במים.

עצה לדרך

הידעתם?

הקודם

להמשך לחצו "הבא"

הבא

שקף 4

כדאי לספר קצת מה זו פסולת רטובה ומה זו פסולת יבשה. למה חשוב להפריד פסולת? (צמצום נפח האשפה, אנחנו מדינה קטנה ואין הרבה מקומות להטמנת פסולת. בחלק מהפסולת אפשר להשתמש שוב – רווח לנו ולסביבה).

במשנה נאמר: "עושה אדם את זבלו אוצר".

ההפרדה בין פסולת יבשה לרטובה כבר אומצה ברשויות רבות בארץ, וכן בחברות, בעסקים ובבתי

ספר. איך אפשר לשכנע תושבים ועיריות לאמץ את ההפרדה?

גם אם הרשות שבה אתם מתגוררים עדיין לא החלה בתהליך, אפשר להתחיל בתהליך לבד.

[הקליקו לסרטון הסבר מפורט חביב ביותר.](#)

האם בביתך מפרידים בין פסולת אורגנית ("רטובה") לבין פסולת "יבשה"?

1. לא. מה זה בכלל?

2. לא יודעת, יכול להיות. אולי לפעמים.

3. ברור שמפרידים. כך נצמצם את כמות הפסולת שכל אחד מייצר.

עצה לדרך

הידעתם?

הקודם

להמשך לחצו "הבא"

הבא

שקף 5

מחזור נייר הוא תהליך הצורך הרבה אנרגיה ומים, כך שעדיף להשתמש בכמה שפחות נייר (אולי לתלמידים יש רעיונות איך אפשר לצמצם את כמות הנייר שמתמשים בה – בבית ובבית הספר). אם כבר משתמשים בנייר – לפחות למחזור... האם יש מתקני מחזור בשכונה שלכם? האם אתם ממחזרים נייר? מי שלא – למה לא? האם צריך מתקנים נוספים בשכונה? איך אפשר לשכנע אנשים למחזור נייר?

האם אתם מעבירים את הנייר (עיתונים, מסמכים וכדומה) למחזור?

1. לא. זורקים לפח הרגיל. לא.

2. לפעמים.

3. תמיד. חייבים למחזר נייר.

עצה לדרך

הידעתם?

הבא

להמשך לחצו "הבא"

הקודם

שקף 6

כדאי לקיים דיון על מחזור בקבוקי פלסטיק. האם יש מתקני מחזור בשכונה שלכם? האם אתם ממחזרים פלסטיק? מי שלא – למה לא? האם צריך מתקנים נוספים בשכונה? איך אפשר לשכנע אנשים למחזור בקבוקים?

באילו כלי אוכל אתם משתמשים בפיקניק, במנגל או באירועים משפחתיים?

1. בכלים חד-פעמיים בלבד. בסוף הארוחה פשוט זורקים הכול לפח, ולא צריך לשטוף.

2. חלק מהכלים חד-פעמיים, וחלקם כלים רגילים העשויים מזכוכית או מפלסטיק.

3. משתמשים תמיד בכלי אוכל רגילים. שוטפים אותם לאחר הארוחה, ומשתמשים שוב.

עצה לדרך

הידעתם?

הבא

להמשך לחצו "הבא"

הקודם

שקף 7

כלים חד-פעמיים הם "מכת מדינה" ממש. מאוד נח להאכיל הרבה אנשים בכלים חד-פעמיים מפני שלא צריך לשטוף את הכלים, פשוט זורקים... אך יש לך מחיר גבוה. זוהי אשפה שמתעופפת ברוח ומכערת את הסביבה. באתרי אשפה היא תופסת מקום רב והיא לא תתפרק לעולם... איך נשכנע אנשים לוותר על הנוחות שלהם ולאכול בכלים רב-פעמיים?

מה אתם עושים עם צעצועים ובגדים שכבר אינכם צריכים?

1. אוספים הכול זורקים לפח.

2. חלק זורקים וחלק מעבירים הלאה.

3. מעבירים לנזקים, או לאנשים אחרים, לשימוש חוזר.

עצה לדרך

הידעתם?

הבא

להמשך לחצו "הבא"

הקודם

שקף 8

אולי השאלה הייתה צריכה להיות - כמה מהבגדים שאתם לובשים הם בגדים יד שנייה? איך אפשר לעודד מסירת בגדים וחפצים?

האם אפשר לקיים בבית הספר יריד בגדים, צעצועים וחפצים משומשים? למי אפשר למסור בגדים? פרויקט אגורה – אפשר למסור הכול, לא רק בגדים. עמותת פתחון לב, בית השנטי – נוער בסיכון שישמח לקבל בגדים יפים. חברה טובה - פילוח של מקומות שאפשר למסור להם ועוד.

שקף 9

תעשיית המזון היא אחד המזהמים הגדולים ביותר.

[סרטון מצויר על הקשר בין צריכת בשר ואיכות](#)

[הסביבה](#)

קריאה - "[ההמבורגר כמפגע סביבתי](#)"

כמה ארוחות בשריות אתם אוכלים בשבוע?

1. לפחות ארבע ארוחות.
2. ארוחה אחת עד שלוש ארוחות בשבוע.
3. אני צמחוני/ת ולא צורך/ת בשר כלל.

עצה לדרך

הידעתם?

הבא

להמשך לחצו "הבא"

הקודם

שקף 10

הרגלי נסיעה לעומת הליכה ברגל או רכיבה על אופניים. למה אנחנו מתפנקים בהקפצות של ההורים ברכב? האם תהיו מוכנים לוותר על חלק מההקפצות האלה? להרחבה בנושא: [מצגת תחבורה בת-קיימא](#)

שקף 11

השקף עוסק בתרבות הצריכה ובקניות.

אחת התוצאות הקשות של תרבות הצריכה היא הרס סביבתי נרחב ברחבי העולם – זיהום וניצול משאבים בקצב מהיר. כל פריט שאנחנו קונים עשוי מחומרי גלם שאנו צורכים. הייצור גזל אנרגיה ויצר זיהום. את הפריט הזה צריך לשנע ממקום למקום – כלומר להשקיע אנרגיה ולזהם, שלא לדבר על כך שחלק מהפריטים שאנו צורכים יוצרו על ידי פועלים פשוטים באסיה או באפריקה, פועלים שמרוויחים מעט מאוד ושחלקם נוצלו בתנאים מחפירים...

[סרטון על תרבות הצריכה](#) - פרויקט גמר של תלמיד בצלאל, באתר של מטח.

האם אתם נוהגים לקנות מותגים?

1. אני קונה אך ורק מותגים. זה הכי טוב ואופנתי.
2. לפעמים אני קונה מותגים ולפעמים לא.
3. אני לא קונה מותגים כלל, כעיקרון.

עצה לדרך

הידעתם?

הבא

להמשך לחצו "הבא"

הקודם

שקף 12

מחזור שקיות סנדוויץ'. תקופת ההתכלות של שקית פלסטיק – מאות שנים!!! הן מגיעות לאתרי האשפה, יוצרות הררי זבל ותופסות שטחי אדמה שזמינותם פוחתת. הן פולטות רעלים לאוויר ולמים ומזהמות את הסביבה. הן עלולות לפגוע בבעלי חיים והן פוגעות אסתטית בנוף.

כדאי לשאול: מי ימחזר שקיות ממחר? מי ישתמש בקופסה במקום בשקיות?

שקף 13

שימוש במיבש כביסה. מייבש כביסה הוא אחד מצרכני החשמל הכבדים בבית. הפחתת השימוש בו עשויה לחסוך לא מעט חשמל, וכתוצאה מכך גם להפחית את הזיהום.

שקף 14

הדחת האסלה בבית. האם גם בבית הספר אתם מקפידים להדיח חצי מכל? הכנסה של בקבוק מים של חצי ליטר לניאגרה – פתרון פשוט לחיסכון במים. ראו [סרטון](#) (וכן טיפים וסרטונים נוספים לחיסכון במים).

שקף 15

השתתפות במאבקים סביבתיים. האם השתתפתם פעם במאבק סביבתי? כדאי לספר על מאבקים שהצליחו – מאבקים שבהם תושבים כמו התלמידים והוריהם מחו על הפגיעה בסביבה והצליחו למנוע אותה. האם התקיים מאבק סביבתי ביישוב שלכם? האם כיום יש בעיה סביבתית ביישוב שלכם או בארץ – שלדעתכם שווה להיאבק כדי לפתור אותה?

ומה לגבי מאבקים סביבתיים?

1. זה לא כך כך מעניין אותי. יש לי מספיק צרות משלי.

2. מדי פעם אני שומעת על מאבקים סביבתיים אבל לא משתתפת.

3. השתתפתי בכמה מאבקים סביבתיים, והמשא קרוב ללבי.

הבא

להמשיך לחצו "הבא"

הקודם

קישורים נוספים שאפשר לשאוב מהם חומרים, להעשיר את הידע ולתבל את השיעור: [צילום של בית ירוק](#) העשוי ממכולות, ובו פתרונות רבים לחיסכון באנרגיה ובמים. [טיפים לבית ירוק יותר](#).

בהצלחה!